

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Middelbaar Beroeps
Onderwijs**
IPC 2150
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Datum 3 maart 2014
Betreft Beantwoording vragen over kwaliteitsafspraken mbo

Onze referentie
602053
Uw brief van
15 januari 2014
Uw referentie
2013Z24771
Bijlagen
2

Hierbij ontvangt u de antwoorden op de vragen die gesteld zijn naar aanleiding van mijn brief over de kwaliteitsafspraken mbo (Kamerstukken II, 31524, nr. 189).

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

dr. Jet Bussemaker

- 1 Hoe wordt er rekening gehouden met het behalen van de norm in kleine instellingen, waar het gedrag van één leerling al een daling van resultaten kan betekenen? Hoe is dat verdisconteerd bij het opstellen van de normen?

Aan de concrete invulling van de kwaliteitsafspraken, waaronder de normering, wordt gewerkt. Om rekening te houden met de specifieke situatie van een instelling ga ik daarbij zoveel mogelijk uit van relatieve normen. Dat betekent dat zowel scholen die van minder goed naar goed of van goed naar beter gaan als scholen die al goed presteren en dit niveau weten vast te houden, financieel beloond worden. Zo worden zowel grote als kleine scholen uitgedaagd om zich te verbeteren.

- 2 Is er een overzicht van alle te behalen doelstellingen op alle genoemde indicatoren? Is er op alle indicatoren een correcte nulmeting? Zo nee, op welke niet? Hoe wordt daarmee omgegaan bij de eerste resultaatmetingen?

In mijn brief over de kwaliteitsafspraken mbo¹ heb ik geschetst hoe het systeem van kwaliteitsafspraken er op hoofdlijnen uit gaat zien. De exacte definities van de indicatoren en de details omtrent normering en bekostiging worden nog uitgewerkt. Eerst dienen de indicatoren te worden getoetst in de praktijk, waarna ze vastgesteld kunnen worden. Eenmaal vastgesteld kan in 2015 de nulmeting worden gedaan.

- 3 Is het voorstel om binnen het mbo² tot prestatieafspraken te komen in samenspraak met de mbo-instellingen en overige betrokkenen tot stand gekomen?

Ja. Samen met de MBO Raad, bestuurders van mbo-scholen, JOB, docenten (BV MBO) en het bedrijfsleven is op hoofdlijnen invulling gegeven aan kwaliteitsafspraken. Zo heb ik in het najaar van 2013 een conferentie georganiseerd om mijn ideeën over de vormgeving van de kwaliteitsafspraken te toetsen. Daarnaast vindt er periodiek overleg plaats met de MBO Raad en bestuurders van mbo-scholen.

- 4 Met wie en op welke wijze overlegt u verder over de verdere invulling van de prestatieafspraken?

De partijen die betrokken zijn geweest bij de uitwerking op hoofdlijnen krijgen ook een rol bij de nadere invulling van de kwaliteitsafspraken. Om ervoor te zorgen dat de invulling van de kwaliteitsafspraken leidt tot een werkbare en stimulerende aanpak voor iedere mbo-school worden (ervarings)deskundigen betrokken. De nadere invulling wordt bestuurlijk geborgd door overleg met bestuurders van mbo-scholen en de MBO Raad.

- 5 Zijn de zorgen van direct betrokkenen (zoals onder andere geuit door de Besturenraad³) over mogelijke risico's van het maken van prestatieafspraken meegenomen in het voorstel om tot deze afspraken te komen?

De Besturenraad stelt in zijn brief d.d. 9 januari 2014 dat de introductie van de kwaliteitsafspraken in het mbo, en in het bijzonder het voornemen om goede resultaten op het thema studiesucces financieel te gaan belonen, zou kunnen leiden tot verschraling van het onderwijsaanbod en perverse effecten zoals

¹ Kamerstukken II, 2013-2014, 31524, nr. 189

² mbo: middelbaar beroepsonderwijs

³ Zie brief d.d. 9 januari 2014 (Parlisnr. 2014Z00234)

selectie aan de poort.

Met Focus op Vakmanschap is voor het mbo een nieuw fundament gelegd om de onderwijskwaliteit in brede zin te verhogen. Aanvullend daarop wil ik met de kwaliteitsafspraken kwaliteitsverbetering op een aantal specifieke thema's gericht stimuleren. Dat doe ik o.a. door aan mbo-scholen die op deze thema's betere resultaten laten zien een financiële beloning beschikbaar te stellen. Aangezien het hier gaat om extra middelen die in omvang beperkt zijn ten opzichte van de totale begroting van een mbo-school, ben ik van mening dat kans op perverse effecten gering is.

Omdat het actieplan Focus op Vakmanschap en de Kwaliteitsafspraken mbo complementair zijn, heb ik geen reden om aan te nemen dat de kwaliteitsafspraken gaan leiden tot een versmalling van de onderwijstaak. Bovendien ziet de Inspectie van het Onderwijs hier ook op toe.

Ik zorg ervoor dat bij de ontwikkeling van de indicatoren perverse prikkels ondervangen worden. Met de sector wordt op dit moment gewerkt aan de ontwikkeling van de indicatoren. Belangrijke randvoorwaarden daarbij zijn onder meer dat de indicator betekenis moet hebben voor zowel bestuurders als docententeams en bovendien een uiting moet zijn van kwaliteitsverbetering.

- 6 Kunt u in een tabel een overzicht geven van alle gerealiseerde en voorgenomen investeringen én alle gerealiseerde en voorgenomen bezuinigingen en ombuigingen in het mbo, inclusief het groenonderwijs, die voortvloeien uit de maatregelen uit het regeerakkoord én de begrotingsafspraken 2014, per jaar, voor de jaren 2013 tot en met 2020, inclusief het netto resultaat (dus de gerealiseerde en voorgenomen investeringen verrekend met de gerealiseerde en voorgenomen bezuinigingen)?

Ja. In bijlage 1 vindt u een totaalbeeld van intensiveringen en bezuinigingen in het mbo.

- 7 Is er binnen de €250 miljoen die beschikbaar wordt gesteld ook specifiek aandacht voor de bekostiging van kleinschalige unieke opleidingen?

Ik hecht zeer aan kleinschalige unieke opleidingen. De kwaliteitsafspraken zijn echter niet gericht op kwaliteitsverbetering op het niveau van specifieke opleidingen maar op het niveau van de mbo-instelling als geheel. Het is aan de mbo-school zelf om de doorvertaling te maken. Bij de verdere uitwerking van de kwaliteitsafspraken worden aan de hand van simulaties bekostigingseffecten in beeld gebracht. Daarbij zal ook naar de effecten van de omvang van de instelling worden gekeken. De kwaliteitsafspraken mogen niet onbedoeld negatief voor kleinschalige opleidingen uitpakken.

- 8 Wat zijn de consequenties van de kwaliteitsafspraken in het mbo voor kleinschalige, unieke opleidingen?

Zie het antwoord op vraag 7.

- 9 Op welke plaats staat het Nederlandse mbo nu wereldwijd?

Het Nederlandse (middelbaar) beroepsonderwijs doet het in internationaal opzicht goed. Nederland behoort met Oostenrijk, Duitsland en Denemarken tot de EU-landen met een 'world class VET-system'.⁴ Het resultaat zien we terug op

⁴ Een andere kijk op onderwijs (EU-mededeling, 2012)

de arbeidsmarkt: onderzoek⁵ toont aan dat de Nederlandse beroepsbevolking tot de internationale top hoort als het gaat om taal- en rekenvaardigheden en probleemoplossend vermogen. Dit beeld gaat ook op voor mensen met een mbo-opleiding als hoogst afgerond onderwijsniveau. Zij doen het in vergelijking met mensen met een vergelijkbare opleiding in het buitenland goed. Maar er zijn ook verbeterpunten aan te geven. PISA resultaten suggereren dat met name op het gebied van taal en rekenen verbetering nodig blijft. Ook de positie van jongeren in de lagere mbo niveaus vormt volgens de OECD een belangrijke uitdaging.

- 10 Hoeveel euro heeft de Mbo Tour gekost, uit welke middelen is deze bekostigd en wat zijn de kwantificeerbare resultaten van de Mbo Tour?

Ik heb van september tot en met januari verschillende regio's in het land bezocht om daar in gesprek te gaan met uiteenlopende partijen die bijdragen aan een goed mbo. De gesprekken heb ik in de lijn van de discussienotitie 'Een Toekomstbestendig MBO' gevoerd. In totaal heb ik 7 bijeenkomsten bijgewoond waarbij ik input uit de praktijk heb opgehaald die ik zal gebruiken om mijn voorstellen voor een toekomstbestendig mbo uit te werken. Deze input is cruciaal om voorstellen te kunnen ontwikkelen die ook gedragen worden door degenen die het mbo in de praktijk vormgeven. De resultaten zijn echter niet kwantificeerbaar. De MBO Tour is georganiseerd door OCW-medewerkers en medewerkers van de mbo-scholen. Een belangrijk deel van de organisatiekosten is dus uit reguliere personeelsbudgetten betaald. De kosten voor catering, communicatie, logistiek e.d. bedragen in totaal ongeveer € 37.000. Dit bedrag wordt betaald uit het budget dat gereserveerd is voor opdrachten.

Naar aanleiding van deze gesprekken en de reacties zal ik een reisverslag met de resultaten van de MBO Tour toesturen aan alle participanten. Bovendien zend ik u in het voorjaar van 2014 een brief over een toekomstbestendig mbo, waarbij het reisverslag als bijlage meegezonden zal worden.

- 11 Is de investering die u van mbo-scholen verwacht om de ambities van het actieplan Focus op Vakmanschap 2011-2015 waar te maken, iets dat zij moeten kunnen doen van de €250 miljoen die het kabinet in het regeerakkoord extra beschikbaar heeft gesteld? Of vereist het dat er ook binnen de mbo-scholen gerichte budgetverschuivingen plaatsvinden?

Met Focus op Vakmanschap is er een basis gelegd om de kwaliteit van het mbo verder te versterken. De implementatie van dit actieplan is dé agenda voor mbo-scholen. Met de kwaliteitsafspraken beoog ik mbo-scholen extra te stimuleren de kwaliteit (zichtbaar) te verbeteren. Hiervoor stelt het kabinet extra geld beschikbaar. Mbo-scholen krijgen een vast budget én een vrij besteedbare beloning die afhankelijk is van bereikte resultaten op de thema's studiesucces, kwaliteit BPV en VSV (huidig vsv-convenant loopt door tot en met 2015). Mbo-scholen krijgen zo de ruimte om zelf keuzes te maken die passen bij hun eigen specifieke situatie.

- 12 Hoe verhoudt uw voorkeur om te spreken over kwaliteitsafspraken dan van prestatieafspraken zich tegenover het onderscheid dat bij het inspectietoezicht geldt tussen kwaliteitsaspecten en deugdelijkheidseisen? Bestaat er in dezen een risico van fantoomwetgeving, zoals de commissie Dijsselbloem signaleerde in zijn rapport "Tijd voor onderwijs"⁶?

⁵ Programme for International Assessment of Adult Competence (2013)

⁶ Kamerstuk 31 007, nr. 6

Ik geef er de voorkeur aan om te spreken over kwaliteitsafspraken in plaats van prestatieafspraken omdat ik wil benadrukken dat het gaat om het realiseren van kwalitatief goed en uitdagend onderwijs. Met een mix van kwalitatieve en kwantitatieve afspraken stimuleer ik mbo-scholen om dit doel te bereiken. Met fantoomwetgeving wordt bedoeld dat men een beeld heeft dat iets wettelijk verplicht is, terwijl hiervan geen sprake is. Het risico op fantoomwetgeving is niet aanwezig omdat de kwaliteitsafspraken helder in de regelgeving zullen worden verankerd.

- 13 Behelst de afstemming met het ministerie van Economische Zaken (EZ) méér dan alleen het uitwerken van de consequenties voor het groen mbo van de aoc's⁷? Zo ja, welke andere kwesties van economische aard zijn dan aan bod gekomen?

Ja. De afstemming behelst naast de afstemming met betrekking tot het groen mbo ook de relatie onderwijs-arbeidsmarkt. Dit heeft ertoe bijgedragen dat in het kader van de kwaliteitsafspraken per mbo-school het succes van mbo-gediplomeerden op de arbeidsmarkt in beeld zal worden gebracht. Ook de tevredenheid van (leer)bedrijven over in dienst genomen mbo'ers wordt per mbo-school in beeld gebracht (als onderdeel van de bpv-monitor). Er wordt ook een pilot gestart om te onderzoeken of aan het succes op de arbeidsmarkt een beloning voor de mbo-school kan worden gekoppeld. Omdat het succes op de arbeidsmarkt van mbo'ers ook beïnvloed wordt door de situatie op de (regionale) arbeidsmarkt is ervoor gekozen om eerst via een pilot te onderzoeken of een beloning voor mbo-scholen een passende prikkel is.

- 14 Wat klopt er van de bewering van de Besturenraad in hun brief van 9 januari 2014⁸. dat de aanpak met prestatieafspraken perverse prikkels met zich meebrengt en risico's op verschraving van het onderwijsaanbod en ongewenste selectie aan de poort?

Zie het antwoord op vraag 5.

- 15 Waaruit blijkt dat het koppelen van financiering aan prestatieafspraken tot een hogere kwaliteit van onderwijs leidt? Zijn er andere financieringswijzen die de kwaliteit kunnen verbeteren, zoals de betrouwbaarheid van een constante financiering die voldoende is om goed onderwijs te kunnen bieden?

De mbo-scholen ontvangen zo'n €3,5 mld. aan reguliere bekostiging. Dit is een constante financiering die mbo instellingen in staat stelt goed onderwijs aan te bieden. De kwaliteitsafspraken zijn voor mij een belangrijk *aanvullend* instrument om mbo-scholen te ondersteunen de onderwijskwaliteit naar een nog hoger plan te tillen. Uit onderzoek blijkt dat prestatieprikkels in het onderwijs effectief zijn voor het bereiken van beleidsdoelen en het verbeteren van onderwijskwaliteit. En het blijkt ook uit de praktijk: de vsv-resultaten laten zien dat het financieel belonen ook echt werkt in het terugdringen van het aantal vsv'ers.

⁷ aoc: agrarisch opleidingscentrum

⁸ Zie brief d.d. 9 januari 2014 (Parlisnr. 2014Z00234)

- 16 Op welke wijze gaan de cao-afspraken de kwaliteit van onderwijs stimuleren?

Goed onderwijs vraagt om goed personeel. Via cao-afspraken regelen de sociale partners de arbeidsvoorwaarden voor het personeel. Deze moeten aantrekkelijk genoeg zijn om goed personeel te kunnen aantrekken en voor het onderwijs te kunnen behouden.

- 17 Op welke wijze kunnen mbo-opleidingen selecteren op het gewenste niveau van de leerlingen?

Mbo-scholen die goed willen presteren zouden er voor kunnen kiezen om alleen kansrijke studenten toe te laten. Dit is niet de bedoeling en het loont bovendien ook niet. Bij het meten van studiesucces zal namelijk rekening gehouden worden met de vooropleiding van de student en daarmee met zijn of haar capaciteiten en talenten. Voor een student met een vooropleiding op een hoger niveau ligt de lat hoger dan voor een student met een vooropleiding op een lager niveau. Alleen selecteren op studenten met een hoge vooropleiding levert dus geen voordeel op voor een instelling.

- 18 Op welke manier wilt u staven dat het mbo 'kwalitatief goed en uitdagend onderwijs' realiseert?

Kwalitatief en uitdagend onderwijs begint bij professionele onderwijsteams. Deze vormen het hart van goed onderwijs in het mbo. Met het Nationaal Onderwijsakkoord (NOA) dat onlangs is afgesloten met werkgevers- en werknemersorganisaties in het onderwijs zet ik hier sterk op in. Met de kwaliteitsafspraken bouw ik hierop voort. De thema's uit de lerarenagenda en het NOA staan daarbij centraal. Het gaat hier veelal om kwalitatieve afspraken. Mbo-scholen zal worden gevraagd een plan te maken. Dit ligt in lijn met het lopende werkwijze bij het huidige bestuursakkoord over professionalisering. Ik laat de mbo-scholen publiek over de voortgang rapporteren. De wijze waarop bespreek ik met de sector.

Kwalitatief goed en uitdagend onderwijs levert betere resultaten op. Daarom wil ik scholen die op een aantal specifieke thema's die maatgevend zijn voor onderwijskwaliteit verbetering laten zien, financieel belonen.

- 19 Kan het afrekenen op doorstroom en studiesucces ertoe gaan leiden dat er een 'voorselectie' wordt gemaakt om alleen de meest kansrijke studenten toe te laten, om de risico's op uitval en tegenvallend studiesucces te verkleinen? Hoe wordt voorkomen dat op deze wijze geselecteerd gaat worden?

Zie het antwoord op vraag 17.

- 20 Welke rol staat u voor ogen voor de Beroepsvereniging docenten MBO (BVMBO) bij het formuleren van de bekwaamheidseisen van de docenten in deze sector? In hoeverre worden er waarborgen ingebouwd dat docenten in het mbo het lerarenregister ook voor de bve⁹-sector gaan ervaren als een indicator voor en door de beroepsgroep zelf?

In de Wet BIO is geregeld dat de beroepsgroep een advies opstelt over bekwaamheidseisen. De Onderwijscoöperatie is door ons erkend als de vertegenwoordiger van de beroepsgroep. Naar aanleiding van een advies van

⁹ bve: beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

de Onderwijsraad uit januari 2014 over het voorstel voor herijkte bekwaamheidseisen dat de Onderwijscoöperatie in 2013 had ingediend, hebben wij de Onderwijscoöperatie gevraagd haar voorstel nog eens kritisch te bezien. Een van de opmerkingen van de Onderwijsraad betreft de oproep meer recht te doen aan de verschillen tussen het algemeen voortgezet en het beroepsgericht onderwijs. Ik heb de Onderwijscoöperatie gevraagd de BV MBO te betrekken, en daarop is positief gereageerd.

Wat betreft de werking van het register in het mbo vinden er momenteel, onder auspiciën van de Onderwijscoöperatie en de MBO-Raad samen, meerdere pilots plaats, die onder andere deze vraag helder moeten beantwoorden. In 19 mbo-scholen is men zeer actief aan het kijken hoe het register goed aan kan sluiten op de specifieke eigenschappen van het beroepsonderwijs.

- 21 Hoe wordt gewaarborgd dat (financiële) consequenties voor mbo-scholen enkel worden verbonden aan zaken waar een aoc of roc¹⁰ in belangrijke mate invloed op kan uitoefenen?

Dit is gewaarborgd door alleen extra bekostiging te verbinden aan die thema's waarvan op voorhand de inschatting is dat instellingen een grote mate van invloed hebben op het resultaat. Daar waar externe factoren een grote rol spelen, zoals bij het succes van gediplomeerden in het vervolgonderwijs en op de arbeidsmarkt, kies ik er vooralsnog voor om de resultaten alleen inzichtelijk te maken.

- 22 Op welke wijze vergroot 'focus' effectiviteit?

Focus op een beperkt aantal thema's geeft de beleidsprioriteiten weer en schept een helder kader waarmee instellingen vervolgens aan de slag kunnen. Focus kanaliseert de inspanningen en dat komt de effectiviteit ten goede. Teveel thema's en teveel prioriteiten leiden tot onduidelijkheid bij instellingen en tot "verdunning" van inspanningen. Focus mag echter niet leiden tot verenging en andere perverse effecten. Zie ook het antwoord op vraag 5.

- 23 Op welke wijze toont de loopbaan van een afgestudeerde aan, of een docent aan de voormalige opleiding van de afgestudeerde wel of niet voldoende heeft gefunctioneerd? Kan het succes van een loopbaan los van overige factoren (zoals werkgelegenheid, werkloosheidscijfers en persoonlijke levensloop) gemeten worden, zodat er conclusies met betrekking tot de kwaliteit van onderwijs te trekken zijn? Op welke wijze worden de overige factoren 'eruit gefilterd'?

De loopbaan van een afgestudeerde geeft een indicatie in hoeverre de mbo-instellingen zich in voldoende mate rekenschap hebben gegeven van de bestaande zorgplicht die verplicht om alleen een opleiding aan te bieden als er na afronding ervan voldoende arbeidsmarktperspectief is voor de deelnemers. Het kabinet is voornemens de zorgplicht arbeidsmarktperspectief meer resultaatgericht te maken. De mbo-instellingen zijn aan zet om het opleidingsaanbod met bedrijfsleven en andere mbo-instellingen in de regio af te stemmen en risico's voor onvoldoende arbeidsmarktperspectief van opleidingen weg te nemen (Kamerstukken II, vergaderjaar 2012-2013, 31 524, nr. 166). Geïsoleerde gegevens over de loopbaan kunnen nooit een afdoende antwoord geven over het arbeidsmarktperspectief van opleidingen. Ook gegevens over het toekomstperspectief en kwalitatieve overwegingen blijven nodig om tot een afgewogen oordeel te komen (Kamerstukken II, vergaderjaar 2012-2013, 31

¹⁰ roc: regionaal opleidingscentrum

524, nr. 166).

Het kabinet kiest er niet voor om in het kader van de kwaliteitsafspraken alle factoren die een rol kunnen spelen bij het arbeidsmarktperspectief "eruit te filteren". Daar is de arbeidsmarkt te dynamisch voor. Het is mijn verwachting dat het niet goed mogelijk is op wetenschappelijk verantwoorde wijze in één indicator het succes van de loopbaan los van overige factoren te meten en zo conclusies te trekken met betrekking tot de kwaliteit van het onderwijs. Ik start een pilot om dit te onderzoeken. Zie ook het antwoord op vraag 13.

- 24 Op welke wijze kan de doorstroom indicatief zijn voor de kwaliteit van de gevolgde opleiding? In hoeverre hangt de doorstroom van mbo naar hbo¹¹ af van de persoonlijke situatie van een student, van zijn capaciteiten, van de financiële situatie van een student, van de kansen op de arbeidsmarkt, en in hoeverre van de kwaliteit van de mbo-opleiding?

Met een mbo4-opleiding kwalificeren studenten zich onder andere voor een vervolgopleiding in het hbo. Het succes van mbo4-gediplomeerden in het hbo geeft een indicatie van in hoeverre de mbo-instellingen erin slagen hun studenten goed voor te bereiden op een vervolgopleiding en kwalitatief goed onderwijs te bieden. Of studenten ervoor kiezen verder te leren hangt ook af van zijn/haar capaciteiten en ambities, van de financiële situatie van een student en van de kansen op de arbeidsmarkt. Het merendeel van de mbo-gediplomeerden die aan het werk zijn gegaan, geeft aan werken leuker te vinden dan studeren, een inkomen nodig te hebben en voldoende kansen op de arbeidsmarkt te hebben. Slechts ca. 10% geeft aan 'geen zin meer in school' te hebben.¹²

Het succes van mbo-gediplomeerden in het hbo is ook afhankelijk van de aansluiting van de mbo-opleiding op de vervolgopleiding in het hbo en het daar geboden onderwijs. Dat ligt deels buiten de invloedssfeer van de mbo-scholen en docenten. Geïsoleerde gegevens over het studiesucces van mbo-gediplomeerden in het hbo geven daarom geen volledig beeld van de kwaliteit van de gevolgde opleiding en de aansluiting tussen mbo en hbo. Om die reden heeft het kabinet er voor gekozen om in het kader van de kwaliteitsafspraken gegevens over het studiesucces van mbo-gediplomeerden in het hbo alleen transparant te maken.

- 25 Hoe verhoudt zich het predicaat excellent tot de kwaliteitsafspraken? Is het een onderdeel of is bij het behalen van de afspraken een school excellent? Wat zijn hiervan de consequenties voor de bekostiging, nu en in de toekomst?

Het hoger onderwijs heeft het Sirius-Programma, een programma dat de beste studenten uitdaagt om het beste uit zichzelf te halen. Ik ben op dit moment bezig om te onderzoeken of er in het Sirius-Programma aanknopingspunten zijn voor de inrichting van een apart op te zetten programma in het mbo. In dit onderzoek wordt ook de vraag beantwoord hoe excellentie in het mbo zichtbaar kan worden gemaakt en op welke wijze dit kan worden gestimuleerd. Mijn voorkeur gaat uit naar beleid gericht op studenten en opleidingen zoals bij het Sirius-Programma. Ik zal uw Kamer hierover nader informeren in de brief over een toekomstbestendig mbo.

¹¹ hbo: hoger beroepsonderwijs

¹² ROA (2012)

- 26 Is het waar dat er geen nieuwe doelstelling/aanscherping wordt gesteld voor 2016, maar dat deze doelstelling halen wel beloond wordt met deze kwaliteitsafspraken en beloning? Wat is daar de ratio achter?

Nee. Ik houd vast aan de doelstelling van maximaal 25.000 vsv'ers in 2016. Tegelijkertijd wijzigt de omvang van het huidige vsv-budget (€41 mln prestatiesubsidie voor het mbo) niet. Het feit dat er naast het tegengaan van schooluitval nog andere kwaliteitsafspraken in het mbo bijkomen, heeft voor de vsv-aanpak geen (financiële) gevolgen.

- 27 Is de stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) eindverantwoordelijk voor de beschikbaarheid van voldoende stageplaatsen? Waarom zijn de scholen hier niet zelf voor verantwoordelijk?

Op dit moment hebben de huidige kenniscentra de taak om voldoende leerbedrijven te werven en te erkennen zodat er voldoende aanbod aan bpv-plaatsen is (naar regio en naar niveau). Mbo-scholen zijn verantwoordelijk voor het vinden van bpv-plaatsen voor hun deelnemers en voor de begeleiding van deelnemers. Echter, deelnemers hebben daarin ook zelf een rol, c.q. een inspanningsverplichting.

Het voornemen is de wettelijke taken die nu bij de kenniscentra zijn belegd over te hevelen naar de stichting SBB. Er is in overleg met de sector voor gekozen geen taak bij de mbo-instellingen neer te leggen. De reden hiervoor is dat de instellingen op dit moment al een zware taak te vervullen hebben met de uitvoering van de maatregelen uit Focus op Vakmanschap. Door nog weer een nieuwe taak bij de instellingen neer te leggen, ontstaat er een opeenstapeling van maatregelen en dus een zwaardere belasting.

- 28 Welke mogelijkheden ziet u om het studiesucces te meten door te kijken naar de vooropleiding waarmee jongeren de school binnenkomen en het diploma waarmee ze de opleiding verlaten, zonder dat dit leidt tot een perverse prikkel zoals diploma-inflatie? In hoeverre heeft het zin om studiesucces geheel onafhankelijk te beoordelen van arbeidsmarktsucces?

Uit onderzoek blijkt dat op basis van vooropleiding het studiesucces van studenten redelijk goed voorspeld kan worden. Het voortgezet onderwijs in Nederland met een centraal schriftelijk eindexamen als sluitstuk biedt een objectieve basis om de vooropleiding van de student die het mbo binnenkomt als uitgangspunt te nemen. Daarmee wordt rekening gehouden met de capaciteiten en talenten waarmee studenten het mbo binnenkomen. Op dit moment ben ik bezig om vanuit dit uitgangspunt een heldere definitie voor een indicator voor studiesucces te ontwikkelen. Belangrijke randvoorwaarden daarbij zijn onder meer dat de indicator betekenis moet hebben voor zowel bestuurders als docententeams en bovendien een uiting moet zijn van kwaliteitsverbetering. Perverse prikkels moeten ondervangen worden.

- 29 Onder welke voorwaarden (op opleidingsniveau) is het redelijk om ervan uit te gaan dat de invoering van de referentieniveaus taal en rekenen niet hoeft te leiden tot een tegenvaller bij het aantal voortijdig schoolverlaters (vsv'ers ten opzichte van de aangescherpte vsv-doelstelling van het kabinet van maximaal 25.000 nieuwe vsv'ers in 2016)?

Een goede beheersing van taal- en rekenvaardigheden geeft jongeren een stevige basis zodat voortijdig schoolverlaten voorkomen kan worden. Uit de pilots van voorjaar 2012 bleek echter dat het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs meer tijd nodig hebben voor een goede

voorbereiding op de nieuwe exameneisen voor taal en rekenen. Op dit moment wordt onderzoek gedaan naar de leerlingen in vmbo-bb en mbo-2 die het voor hen vereiste referentieniveau 2F niet halen. Dit referentieniveau, ook wel het 'maatschappelijk niveau' genoemd, betreft de taal- en rekenvaardigheden die nodig zijn voor het functioneren in de samenleving. De uitkomsten van dit onderzoek worden verwacht voor de zomer van 2014 en zullen worden meegenomen bij het besluit of aanvullende maatregelen nodig zijn.

- 30 In hoeverre vormen de exameneisen met betrekking tot het Nederlands een oneigenlijke belemmering voor internationalisering in het mbo terwijl bijvoorbeeld alle hogere hotelscholen nu al Engelstalig zijn? Heeft u zich beraden over de wenselijkheid om de exameneis Nederlands te laten vervallen voor Engelstalige opleidingen in het mbo? Zo ja, tot welk oordeel bent u dan gekomen?

Tijdens de begrotingsbehandeling van OCW is de regering in de motie – Van Meenen (30 750 VIII, Nr. 32) gevraagd de exameneis Nederlands te laten vervallen voor Engelstalige opleidingen in het middelbaar beroepsonderwijs. Deze motie is aangehouden, nadat ik u had toegezegd de MBO Raad te zullen consulteren over het huidige aantal buitenlandse studenten in het mbo. Ik zal u binnenkort schriftelijk informeren over de uitkomsten hiervan.

- 31 Op welke wijze is de opzet en programmering van het huidige voortijdig schoolverlaten-arrangement geborgd na 2015? Blijven inspanningen en/of doelstellingen gehandhaafd?

De huidige aanpak van voortijdig schoolverlaten werpt zijn vruchten af: het aantal vsv'ers is met 60% gedaald van 71.000 (schooljaar 2001-2002) naar 27.950 (schooljaar 2012-2013). Maar succes komt niet vanzelf: dit vergt ieder jaar weer een stevige inspanning van onderwijsinstellingen en gemeenten. De middelen die beschikbaar zijn voor de aanpak van vsv blijven daarom ook na 2015 voor dit doel beschikbaar. Over de concrete vormgeving van de vervolgaanpak wordt u begin 2015 nader geïnformeerd. De succesvolle elementen uit de vsv-aanpak, zoals de prestatiesubsidie, de transparantie over resultaten van individuele instellingen en de focus op een regionale aanpak van vsv met vo- en mbo-instellingen, gemeenten en andere ketenpartners, staan hierin centraal.

- 32 Is er een simpele maatregel overwogen waarbij voor doorstromers binnen de beroepskolom met vmbo¹³ bbl¹⁴ de mindering op diplomabekostiging wordt opgeheven, aangezien dit geen extra administratieve lasten betekent en dit bovendien in de macro-budgettering geen gevolgen heeft? Is ook overwogen voor deze doelgroep de factor voor diplomabekostiging vanuit de kwaliteitscriteriagelden te verhogen?

In het wetsvoorstel 'Doelmatige leerwegen en modernisering bekostiging' is bepaald dat de bekostigingswaarde van een mbo-diploma wordt gecorrigeerd met de bekostigingswaarde van een eerder behaald mbo-diploma. Voor deze systematiek is gekozen om tegen te gaan dat mbo-scholen studenten uit financieel oogpunt op een te laag niveau inschrijven of diploma's op een lager niveau uitreiken. Het stapelen van diploma's om onderwijsinhoudelijke redenen blijft wel mogelijk, maar instellingen ontvangen daarvoor in de toekomst niet langer een hogere diplomavergoeding. Voor de groep studenten die met een vmbo-bb diploma instromen op een mbo niveau 2 geldt de aanpassing van de

¹³ vmbo: voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs

¹⁴ bbl: beroepsbegeleidende leerweg

diplomabekostiging in het mbo ook.

Het klopt dat de correctie op de diplomabekostiging in het mbo geen budgettaire consequenties heeft voor het totale macrobudget dat beschikbaar is voor het mbo. Het heeft echter wel consequenties voor de verdeling van het budget over de individuele mbo-instellingen.

In de zomer van 2014 wordt de cumulatie van een aantal maatregelen, waaronder de invoering van de nieuwe bekostiging, de aanpassing van de prijsfactoren en de inrichting van de kwaliteitsafspraken, in samenhang bekeken. Dan wordt duidelijker in hoeverre de bekostiging van mbo-studenten met een vmbo-bb vooropleiding voldoende robuust is.

- 33 Hoe wordt bij de invoering van resultaatgerichte prestatieafspraken voorkomen dat bij kleine instellingen een minimaal slechter resultaat, dat neerkomt op één enkele voortijdig schoolverlater extra, meteen leidt tot een korting op de lumpsum? Met andere woorden: hoe groot wordt de bandbreedte bij deze prestatieafspraken?

Bij de vsv-prestatieafspraken wordt uitgegaan van procentuele normen. Om te bepalen of scholen in aanmerking komen voor vsv-prestatiesubsidie ga ik uit van het vsv-percentages. Als dit percentage op of onder de vsv-norm ligt (of substantieel is gedaald ten opzichte van het voorgaande jaar) komt de school in aanmerking voor prestatiesubsidie. Omdat er wordt uitgegaan van percentages zal in de regel één enkele vsv'er extra niet leiden tot een andere uitkomst. Bij kleine scholen is het risico dat dit wel het geval is groter dan bij grotere scholen. Het gaat hier echter voornamelijk om vo-scholen. Vanwege de kleine leerlingenaantallen geldt voor vo-scholen een vsv-norm die iets ruimer is gesteld dan in het mbo. Overigens is het niet zo, dat als scholen geen resultaat boeken op het gebied van vsv, zij te maken krijgen met een korting op de lumpsum. Zij komen dan alleen niet in aanmerking voor een extra financiële beloning.

Het uitgangspunt voor de uitwerking van de bekostigingssystematiek die voor de kwaliteitsafspraken ontwikkeld wordt is dat iedere instelling financieel gestimuleerd wordt om resultaten te boeken. Bij de verdere uitwerking van de kwaliteitsafspraken worden aan de hand van simulaties bekostigingseffecten in beeld gebracht. Daarbij zal ook naar de effecten van de omvang van de instelling worden gekeken.

- 34 Hoe worden de resultaten van en de ervaringen met de prestatieafspraken in het hoger onderwijs gebruikt om de prestatieafspraken in het mbo vorm te geven?

De Inspectie van het Onderwijs heeft in 2011 in de evaluatie van de eerste meerjarenaafspraken in het ho geconcludeerd dat dit beleidsinstrument op sectorniveau onvoldoende sturend werkt voor het bereiken van de streefwaarden door instellingen. Haar aanbeveling was met elke instelling afzonderlijk afspraken op maat te maken over streefwaarden.

Een oogmerk van de prestatieafspraken in het ho is het versterken van de profilering van de instellingen. Daarom is er in het ho voor gekozen de instellingen eigen, ambitieuze en realistische doelen te laten formuleren, die passen bij de eigen context en Ausgangssituatie. Ook in het mbo kies ik ervoor om rekening te houden met de Ausgangssituatie van de scholen.

Aangezien de prestatieafspraken in het hoger onderwijs pas eind 2012 zijn gesloten en een looptijd van vier jaar hebben, zijn de uiteindelijke resultaten ervan nog niet bekend. De reviewcommissie heeft eind 2012 in haar advies

over de prestatieafspraken aangegeven dat de meerwaarde al bij de totstandkoming zichtbaar was. De prestatieafspraken en de daaraan gekoppelde prestatiebekostiging zijn daaraan debet. Bij de vormgeving van de kwaliteitsafspraken in het mbo wordt – net als in het ho – de ruimte voor keuzes van de instellingen zo groot mogelijk gemaakt. De mbo-scholen hebben bij de kwaliteitsafspraken ruimte om eigen keuzes te maken over hoe zij de kwaliteit van het onderwijs gaan verbeteren. Voor het vaste deel van het budget maken zij een plan dat aansluit bij de eigen context en Ausgangssituatie. De instelling is vrij om in dat plan eigen kwalitatieve doelen te formuleren. Ik sluit daarbij aan op het al bestaande bestuursakkoord over professionalisering.

Verbetering van de onderwijskwaliteit leidt ook tot betere resultaten. Waar dat kan en zinvol is, worden deze beloond. Resultaten voor studiesucces en kwaliteit van de bpv worden beloond op grond van enkele eenduidig geformuleerde, kwantitatieve indicatoren die in overleg met de sector worden opgesteld. De succesvolle werkwijze voor het terugdringen van vsv in het mbo heeft mij ertoe gebracht deze systematiek ook voor de opzet van de resultaatgerichte kwaliteitsafspraken te benutten. Daarom is, anders dan in het hoger onderwijs, geen reviewcommissie voorzien. Net als in het hoger onderwijs is de bruikbaarheid van de indicatoren binnen de instelling een van de criteria.

- 35 Hoe wordt voorkomen dat afrekenen op studiesucces gaat leiden tot een versmalling van de onderwijstaak?

Met Focus op Vakmanschap is voor het mbo een nieuw fundament gelegd om de onderwijskwaliteit in brede zin te verhogen. Aanvullend daarop wil ik met de kwaliteitsafspraken kwaliteitsverbetering op een aantal specifieke thema's gericht stimuleren. Doordat deze benaderingen complementair zijn, heb ik geen reden om aan te nemen dat de kwaliteitsafspraken gaan leiden tot een versmalling van de onderwijstaak. Zie ook het antwoord op vraag 5.

- 36 Op welke wijze kan een mbo-toptalent beter tot zijn recht komen binnen een apart op te zetten traject in het mbo, in plaats van (eventueel halverwege de opleiding) de overstap te maken naar het hbo?

Zie het antwoord bij vraag 25.

- 37 Op welke wijze gaat de Stichting Beroepsonderwijs Bedrijfsleven er zorg voor dragen dat er voldoende goede stageplekken zijn? Hoeveel mbo-studenten lopen op dit moment studievertraging op (of dreigen deze op te lopen) omdat zij geen stageplek kunnen vinden?

Naast de reguliere inspanning van kenniscentra om voldoende leerbedrijven te werven is er op mijn verzoek een stage- en leerbanenoffensief gestart door de stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) en de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven. Het stage- en leerbanenoffensief zoekt actief naar nieuwe leerbedrijven, helpt studenten en mbo-instellingen om een stage te vinden en zorgt voor een betere match tussen studenten en leerbedrijven via Stagemarkt.nl en het meldpunt stagetekorten. Bij dit meldpunt kunnen mbo-scholen en studenten terecht die er zelf niet in slagen een passende stageplek te vinden. Meldingen worden actief opgepakt door onderwijsinstellingen en kenniscentra in de regio. In de barometer van oktober 2013 concludeerde de SBB zelf dat er ondanks de druk op het aanbod aan leerplaatsen, geen reden voor mineur is. Er zijn op dit moment geen structurele knelpunten waardoor studenten studievertraging oplopen.

- 38 Welke kwantificeerbare aspecten worden er gemeten met de indicator 'toegevoegde waarde'?

De indicator voor studiesucces moet nog nader worden uitgewerkt. De vooropleiding waarmee de student het mbo binnenkomt en het hoogst behaalde diploma waarmee de deelnemer de instelling verlaat, vormen belangrijke bouwstenen voor de indicator. Uit analyses van de Inspectie van het Onderwijs blijkt dat studiesucces redelijk goed voorspeld kan worden aan de hand van de vooropleiding van de student.

- 39 Wanneer verwacht u duidelijkheid te scheppen en de Kamer te informeren over de vraag of het predicaat 'excellent' in het mbo (op opleidings- of domeinniveau) kan worden ingevoerd?

Zie het antwoord op vraag 25.

- 40 Kunt u toelichten welke kwantificeerbare aspecten worden gemeten bij beoordeling van een mbo op opleidings- of domeinniveau voor het predicaat 'excellent'?

Ik hecht eraan een apart programma excellentie in het mbo in het leven te roepen zodat er meer aandacht is voor toptalent in het mbo. In de verkenning over excellentie in het mbo die momenteel wordt uitgevoerd, zal ook worden bekeken of en zo ja, op welke wijze excellentie kwantificeerbaar is. Over de uitkomsten van deze verkenning zal ik uw Kamer informeren in de brief over een toekomstbestendig mbo.

- 41 Wanneer verwacht u duidelijkheid te scheppen, en de Kamer te informeren, over de vraag of het Sirius-programma kan worden uitgebreid naar het mbo?

Zie het antwoord op vraag 25.

- 42 Heeft de blijvende ontevredenheid van mbo'ers over de begeleiding die zij vanuit hun opleiding krijgen bij hun beroepspraktijkvorming (bpv) te maken met onwil, onkunde, onvermogen of overmacht bij het onderwijspersoneel dat deze begeleiding had moeten waarmaken? Hoe heeft u dit onderzocht?

Volgens de BPV-monitor 2011¹⁵ zijn studenten minder tevreden over de begeleiding vanuit de onderwijsinstelling dan die op de bpv-plaats. Ongeveer een kwart van de studenten is ontevreden over de hoeveelheid begeleiding vanuit de onderwijsinstelling. Hoewel een ruime meerderheid van bpv-begeleiders en praktijkopleiders aangeeft dat er voldoende gelegenheid is om de voortgang van studenten tijdens de bpv te bespreken, blijkt dit in de praktijk soms problematisch te zijn. Ongeveer een vijfde van de bpv-begeleiders op de onderwijsinstellingen geeft aan dat er onvoldoende gelegenheid is om de voortgang van de studenten tijdens de bpv te bespreken. Dat ligt vooral aan tijdgebrek.

- 43 Welke consequentie heeft het niet kunnen vinden van een goede stageplek voor de factor bpv binnen de kwaliteitsafspraken?

¹⁵ De BPV-monitor 2011 was een grootschalige kwalitatieve meting onder 8.816 praktijkopleiders, 2.202 mbo-studenten en 1.718 bpv-begeleiders.

Geen. Ik ben voornemens om op basis van de gegevens die met BPV-monitor verzameld worden de tevredenheid over de beroepspraktijkvorming per school in beeld te brengen. De BPV-monitor meet de tevredenheid bij studenten, leerbedrijven en docenten na afloop van iedere bpv-periode. Als er geen bpv heeft plaatsgevonden is een tevredenheidsmeting over het verloop hiervan niet mogelijk. De beschikbaarheid van voldoende stageplaatsen is de verantwoordelijkheid van SBB. Zie verder het antwoord op vraag 37.

- 44 Heeft u nog andere mogelijkheden overwogen dan de JOB¹⁶-monitor of de onderzoeken van het Researchcentrum Onderzoek Arbeidsmarkt om studenttevredenheid een plaats te geven in de kwaliteitsafspraken? Zo ja, welke en waarom hebt u ook deze dan afgewezen?

Nee. Ik heb onderzocht welk van de bestaande instrumenten die gebruikt worden voor het meten van studenttevredenheid het meest geschikt is voor gebruik in het kader van de kwaliteitsafspraken. De keuze is daarbij op de BPV monitor gevallen. Buiten de JOB-monitor en de onderzoeken van het ROA zijn mij geen andere instrumenten bekend die de studenttevredenheid in het mbo integraal meten.

- 45 Kan van een student altijd worden verwacht dat hij de evaluatie kwaliteitscriteria vanuit het bedrijf en vanuit de school helder kan scheiden?

Voor de evaluatie van de beroepspraktijkvorming wordt gebruik gemaakt van aparte vragenlijsten voor studenten, leerbedrijven en docenten. In de vragenlijst voor de student wordt helder onderscheid gemaakt tussen de vragen over het leerbedrijf en de vragen over de onderwijsinstelling. Hierdoor is het voor de student duidelijk over welke partij hij of zij de specifieke vraag moet beantwoorden.

- 46 Waarom is met betrekking tot het terugdringen van overhead gekozen voor een bestuursakkoord in plaats van opname in de prestatieafspraken, zoals bij het hbo wel het geval is? Waaruit bestaat het bestuursakkoord en hoe wordt ervoor gezorgd dat de afspraken uit het akkoord ook worden nageleefd?

De motie Beertema¹⁷ verzoekt mij om afspraken te maken over terugdringen van de overhead in het mbo. In het hbo en wo is met de instellingen een prestatieafpraak gemaakt, die is gebaseerd op een door de instellingen geformuleerde ambitie voor vermindering van de indirecte kosten.

In het mbo wil ik met de kwaliteitsafspraken verbetering van de onderwijskwaliteit gericht stimuleren door concrete resultaten die indicatief zijn voor onderwijskwaliteit, financieel te belonen. Het thema overhead voldoet hier niet aan. Daarom kies ik er in eerste instantie voor om in het bestuursakkoord met de sector afspraken te maken over beperking van overheadkosten. De naleving hiervan wordt zichtbaar via het instrument MBO-transparant. Met instellingen die op dit punt achterblijven ga ik in gesprek. Zie ook het antwoord op vraag 53.

- 47 Wanneer zal de mbo-benchmark ook inzicht opleveren per school?

De MBO-benchmark is primair bedoeld voor het management van instellingen om zich op grond van een aantal kengetallen te kunnen vergelijken met andere instellingen en op die manier van elkaar te leren en zichzelf te verbeteren. De

¹⁶ JOB: Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs

¹⁷ Motie Beertema Kamerstukken II, 2011-2012, 31 524, nr. 148.

rapportage over de gehele sector is wel openbaar en kan vanaf de website van de MBO Raad worden gedownload.

Op dit moment ontwikkelt de sector MBO-Transparant. MBO-Transparant zal voor een groot deel dezelfde informatie bevatten als de MBO-benchmark, maar ook andere verantwoordingsinformatie die nu alleen in het jaarverslag van de instellingen te vinden is. Bovendien wordt de informatie per instelling openbaar gemaakt. Verwacht wordt dat MBO-Transparant dit jaar operationeel zal zijn.

- 48 Hoe en in hoeverre wordt bij de eigen doelstellingen waarmee mbo-scholen in hun aanpak van voortijdig schoolverlaten recht mogen doen aan hun specifieke situatie de soms tegenvallende behoefte van de arbeidsmarkt verdisconteerd?

In mijn brief over de kwaliteitsafspraken in het mbo heb ik aangegeven dat het huidige vsv-arrangement ongewijzigd blijft. Dat betekent dat mbo-scholen voor het thema vsv geen eigen doelen stellen. De landelijke doelstelling van maximaal 25.000 vsv'ers in 2016 is vertaald in vsv-normen voor vo- en mbo-instellingen. Instellingen die de vsv-norm halen of in een jaar tijd een substantiële daling realiseren, ontvangen hiervoor prestatiesubsidie.

- 49 Hoe wilt u recht doen aan mbo-opleidingen, die mogelijk een uitzondering vormen, doordat het onderwijs er niet specifiek gericht is op de regio en mobiliteit wel in belangrijke mate over de regio's heen plaatsvindt, zoals bijvoorbeeld geschiedt in het hotelonderwijs waar deelnemers met succes stage lopen in het buitenland (Frankrijk, Monaco, Spanje, Duitsland, Engeland en de Verenigde Staten)?

Door de opzet van de BPV-monitor is het mogelijk de kwaliteit van de beroepspraktijkvorming te meten onder de studenten, de praktijkopleiders van de leerbedrijven en de bpv-begeleiders van de onderwijsinstellingen. Met de monitor kan ook de kwaliteit en tevredenheid per onderwijsinstelling in beeld worden gebracht. Voor onderwijsinstellingen die studenten hebben op stages en leerbanen in het buitenland geldt dezelfde methodiek. De buitenlandse leerbedrijven kunnen de vragenlijst in het Engels of Duits invullen.

- 50 Door wie wordt de norm per mbo-school specifiek bepaald? Is er, analoog aan het hoger onderwijs, een reviewcommissie?

In de systematiek gaan we – naar analogie van de succesvolle vsv-aanpak – uit van algemene regels en indicatoren die voor alle instellingen gelden. Er wordt geen norm per mbo-school bepaald. Er wordt rekening gehouden met de specifieke situatie van een instelling door uit te gaan van relatieve normen. Dat betekent dat zowel behoud van goede resultaten als een ontwikkeling naar betere resultaten beloond wordt. Met deze aanpak is het mogelijk om de administratieve lasten voor instellingen te beperken en recht te doen aan de specifieke omstandigheden van instellingen. Daarom is er in dit geval geen reviewcommissie nodig.

- 51 Door wie wordt het plan van aanpak ten aanzien van professionalisering beoordeeld en beloond met een financiële bijdrage? Wie beoordeelt of de kwalitatieve doelstellingen ten aanzien van professionalisering per instelling gehaald worden en het vaste bedrag wordt toegekend?

De middelen voor professionalisering worden, sinds de sluiting van het bestuursakkoord 2011-2015 in november 2011, via de lumpsum vooraf aan de instellingen beschikbaar gesteld. Alle instellingen hebben vervolgens in het voorjaar van 2012 plannen gemaakt voor professionalisering en deze plannen

gesynchroniseerd met hun plannen voor de implementatie van Focus op Vakmanschap. De plannen zijn vervolgens beoordeeld door MBO15. Deze methodiek is ook gehanteerd bij de toekenning van middelen op grond van het addendum bij genoemd bestuursakkoord dat in 2012 werd getekend. Inmiddels is de voortgang voor de tweede maal beoordeeld door MBO15.

Deze aanpak (toekennen vooraf, aansluiten bij teamontwikkeling en monitoren van de voortgang per instelling) bewijst zich op dit moment in de praktijk en daarom vind ik het van belang dit type aanpak in het kader van de kwaliteitsafspraken op een vergelijkbare wijze voort te zetten. De met professionalisering gemoeide middelen maken deel uit van het vaste deel van het budget dat beschikbaar is voor de kwaliteitsafspraken mbo. .

- 52 Welke indicatoren hanteert u voor de transparantie en de dialoog met betrokken mbo'ers en ouders over de geboekte resultaten? In welke mate moeten bij deze dialoog betrokken mbo'ers en ouders worden bereikt?

Op 1 augustus 2014 treedt de nieuwe Branchecode goed bestuur in het mbo in werking. Een van de elementen hieruit is dat mbo-scholen hun resultaten publiek inzichtelijk maken om daarmee een dialoog met relevante externe belanghebbenden op gang te brengen. Met de kwaliteitsafspraken sluit ik hierbij aan door o.a. de resultaten op het gebied van arbeidsmarktsucces en ho-doorstroomsucces in beeld te brengen. Het is aan de mbo-scholen om deze dialoog – conform de Branchecode goed bestuur in het mbo – vorm te geven.

- 53 Kan worden toegelicht waarom koppeling aan financiering wel zinvol wordt geacht als het gaat om studiesucces en professionalisering, maar niet zinvol als het gaat om het terugdringen van overhead?

In het kader van de kwaliteitsafspraken wil ik mbo-scholen stimuleren de onderwijskwaliteit te verhogen door concrete uitkomsten te belonen die daar maatgevend voor zijn. Om die reden worden betere resultaten op het thema studiesucces wel financieel beloond en wordt voor het thema professionalisering een vast bedrag ter beschikking gesteld.

Dat neemt niet weg dat overhead in het mbo voor mij een specifiek aandachtspunt is en blijft. Mijn streven is dat de overheadkosten zo laag mogelijk zijn, zodat er zoveel mogelijk onderwijsmiddelen terecht komen in het primaire proces. Het is van belang dat het gesprek over de inzet van middelen en schoolbeleid met de directe omgeving wordt gevoerd. De sector ontwikkelt nu "MBO transparant". Hiermee komt relevante informatie voor stakeholders per school en in vergelijking met andere mbo scholen publiek beschikbaar. Overhead is onderdeel van MBO transparant. Ik vertrouw op de werking van transparantie en de dialoog met de betrokkenen. Ik zie geen reden om naast transparantie nu ook een resultaatprikkel te introduceren. Wel zal ik de ontwikkeling van de overhead per school volgen. Ik zal het belang van publieke transparantie per mbo-school (inclusief transparantie over de overheadkosten) in de afspraken met de sector benadrukken.

- 54 Is het de bedoeling arbeidsmarkttevredenheid op te nemen in de kwaliteitsafspraken? Waar is dat van afhankelijk?

Het succes van de mbo-afgestudeerde op de arbeidsmarkt ga ik per mbo-school en opleiding publiek in beeld brengen. Het gaat dan om het percentage met een baan én om de tevredenheid van het (leer)bedrijf. Samen met de sector en het bedrijfsleven (SBB/TAC) kijk ik naar welke indicatoren we hiervoor precies kiezen. Ik wil een pilot starten om te onderzoeken of het zinvol is om mbo-

scholen te belonen voor de mate van succes op de arbeidsmarkt. De resultaten hiervan helpen om voor een nieuwe periode van kwaliteitsafspraken een gefundeerde keuze te kunnen maken.

- 55 Wordt bij de beoordeling van het arbeidsmarktsucces van mbo-gediplomeerden tevens op enige wijze verdisconteerd of deze een baan vinden op het niveau waarvoor zij zijn opgeleid? Of wordt iemand die de mbo-opleiding sport en bewegen heeft afgerond en een baan heeft moeten accepteren achter de kassa bij een supermarkt ook al beoordeeld als een volledig arbeidsmarktsucces?

Nee. In het kader van de kwaliteitsafspraken worden in eerste aanleg alleen de gegevens over het aandeel gediplomeerden met een baan van meer dan 12 uur inzichtelijk gemaakt. Deze gegevens komen tot stand door het CBS en zijn gebaseerd op de feitelijke positie van schoolverlaters op de arbeidsmarkt zoals dat uit de polisadministratie van het UWV blijkt. De gegevens van het CBS geven echter geen indicatie over het niveau van de baan van de schoolverlater.

Het kabinet beoordeelt een situatie waarbij schoolverlaters over een langere periode substantieel een baan vinden onder het niveau niet als een volledig arbeidsmarktsucces. Wel is het kabinet van mening dat, zeker in het huidige economische tijdsgewricht, het veel belangrijker is dat schoolverlaters tijdig een baan op hun niveau vinden dan dat deze baan precies aansluit op de opleiding (Kamerstukken II, vergaderjaar 2012-2013, 2467, Aanhangsel).

- 56 Waarom is gekozen voor 'uittesten' van de indicatoren tot 2016, en niet voor een langere termijn (die meer zekerheid kan bieden over de resultaten)?

Mbo-scholen moeten gelegenheid krijgen resultaten te laten zien. Dit heeft tijd nodig. Om die reden start ik in 2015 met alleen een vast budget (eerste tranche van €56 mln.) en nog niet met het belonen van resultaten. Dit geeft tevens de mogelijkheid om de indicatoren samen met de sector uit te werken en hiermee proef te draaien in 2015. De verwachting is dat de indicatoren in 2016 voldoende uitontwikkeld en beproefd zijn om een basis te bieden voor het belonen van gemeten resultaten.

- 57 Kunt u berekenen hoeveel aanvullende bekostiging een school kan krijgen wanneer deze voldoet aan de kwaliteitsafspraken ten opzichte van een school die niet voldoet aan deze kwaliteitsafspraken?

Nee. Op dit moment wordt er – samen met het onderwijsveld – gewerkt aan de concrete invulling van de kwaliteitsafspraken. Zodra dit proces is afgerond, zal ik u hierover informeren.

- 58 Kunt u toelichten hoe groot het variabele deel van de bekostiging voor mbo-scholen maximaal is?

Zie het antwoord op vraag 57.

- 59 Hoeveel extra bekostiging kan een school ontvangen wanneer deze voldoet aan de kwaliteitsafspraken over professionalisering?

Zie het antwoord op vraag 57.

- 60 Hoeveel extra bekostiging kan een school ontvangen wanneer deze voldoet aan de kwaliteitsafspraken over studiesucces?

Zie het antwoord op vraag 57.

- 61 Hoeveel extra bekostiging kan een school ontvangen wanneer deze voldoet aan de kwaliteitsafspraken over voortijdig schoolverlaten?

Mbo-instellingen komen in aanmerking voor vsv-prestatiesubsidie als zij voldoen aan één of meer van de drie vsv-normen voor het mbo of als zij in een jaar tijd een substantiële daling hebben gerealiseerd. Als scholen zich voor vsv-prestatiesubsidie gekwalificeerd hebben is de hoogte van het bedrag vervolgens afhankelijk van het aantal deelnemers tot 22 jaar.

- 62 Hoeveel extra bekostiging kan een school ontvangen wanneer deze voldoet aan de kwaliteitsafspraken over beroepspraktijkvorming?

Zie het antwoord op vraag 57.

- 63 Welke 'achtergrondkenmerken' worden precies bekeken en meegenomen bij bepaling van de mate van studiesucces?

Studiesucces kan redelijk goed voorspeld worden op basis van vooropleiding. In Nederland hebben we voortgezet onderwijs met als sluitstuk een centraal schriftelijk eindexamen. Dat biedt een objectieve basis om de vooropleiding van de student die het mbo binnenkomt als uitgangspunt te nemen. De verdere uitwerking van de indicator studiesucces vindt samen met de sector plaats.

- 64 Kunt u uitsluiten dat in de regeerperiode van het huidige kabinet arbeidsmarktsucces alsnog onderdeel wordt van de prestatiebekostiging in het mbo?

De aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt is onderdeel van de kwaliteitsafspraken. Ik richt mij in deze fase op de kwaliteit van de bpv (goede stagebegeleiding). Hierbij is de mbo-school primair aan zet. Daarnaast komt per mbo-school en opleiding het succes van de mbo-afgestudeerden op de arbeidsmarkt publiek in beeld. Het openbaar maken van de (nieuwe) cijfers zorgt naar verwachting al voor een prikkel om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren. Om te toetsen of het zinvol is om mbo-scholen ook financieel te belonen voor de mate van succes van de mbo-afgestudeerden start ik deze periode een pilot. Op basis van de resultaten hiervan kan voor een volgende periode van kwaliteitsafspraken de keuze worden gemaakt voor het al dan niet belonen van mbo-scholen voor het arbeidsmarkt succes van de mbo-afgestudeerden.

- 65 Hoe gaan we de aansluiting tussen arbeidsmarkt, onderwijsaanbod en de samenwerking tussen scholen en het bedrijfsleven meten?

In het kader van de kwaliteitsafspraken zorg ik er samen met de sector voor dat over de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt vanaf 2015 informatie per individuele opleiding en per mbo-instelling voor het publiek beschikbaar komt:

- Het percentage van de mbo-gediplomeerden met een baan en
- De tevredenheid van de leerbedrijven over mbo-gediplomeerden (gemeten door SBB).

- 66 Wat is de stand van zaken van de studiebijsluiter die de stichting SBB ontwikkelt? Voor welk gedeelte van de mbo-opleidingen staat u voor ogen dat in 2016 een studiebijsluiter beschikbaar zal zijn?

Op dit moment vinden pilots plaats bij negen bekostigde mbo-scholen en wordt

de studiebijsluiters met een aantal indicatoren over kwaliteit, arbeidsmarktkansen, doorstroom en salaris met informatie uit landelijke data gevuld en getoetst o.a. bij de doelgroep van vmbo en mbo- studenten, decanen en ouders. Vooralsnog wordt toegewerkt naar een digitale bijsluiters op de website van de school maar de school kan ook andere vormen kiezen, bijvoorbeeld een flyer.

SBB zal binnen afzienbare tijd een advies uitbrengen over de inhoud van de studiebijsluiters en de implementatie ervan. De studiebijsluitersgegevens zijn in principe voor elke mbo-school beschikbaar omstreeks april 2014. Voor het niet-bekostigde (erkende) onderwijs vergt de ontwikkeling van de studiebijsluiters een langer tijdspad omdat bij een aantal indicatoren nog niet de juiste landelijke informatie gegenereerd kan worden.

- 67 Welke overwegingen liggen eraan ten grondslag dat u pas vanaf 2016 van de € 250 miljoen die u extra beschikbaar stelt voor de kwaliteitsafspraken, € 20 miljoen wilt bestemmen om de beschikbaarheid van kwalitatief goede stages te borgen? Heeft u redenen om de problematiek in 2014 en 2015 nog niet deze prioriteit te geven?

Ik hecht zeer aan kwalitatief goede stages. De beroepspraktijkvorming is immers een cruciaal onderdeel van de beroepsopleiding. De verantwoordelijkheid voor de beschikbaarheid van voldoende stageplaatsen is nu nog belegd bij 17 kenniscentra. SBB wordt in de toekomst verantwoordelijk voor de drie wettelijke taken die nu nog belegd zijn bij de kenniscentra, te weten: het ontwikkelen en onderhouden van de kwalificatiestructuur, het werven en erkennen van voldoende leerbedrijven en het bevorderen van de kwaliteit van de beroepspraktijkvorming.¹⁸ Met de bundeling van taken en bevoegdheden in één organisatie kan de uitvoering van de wettelijke taken plaatsvinden met minder middelen. In het regeerakkoord zijn hiervoor bezuinigingen ingeboekt voor een bedrag van € 40 miljoen in 2015 en vanaf 2016 € 80 miljoen structureel.

Tot en met 2015 is er voor uitvoering van de wettelijke taken door werkzaamheden slimmer en efficiënter te organiseren voldoende budget beschikbaar. In overleg met de sector is ervoor gekozen om vanaf 2016 een klein deel (€ 20 miljoen) van de investeringsmiddelen mbo (€ 250 miljoen) over te hevelen naar SBB om de uitvoering van de wettelijke taken, waaronder het borgen van voldoende en goede stageplaatsen, te kunnen blijven garanderen.

- 68 Wanneer verwacht u de studiebijsluiters te kunnen introduceren?

Zie het antwoord op vraag 66.

- 69 Is de € 20 miljoen die per 2016 beschikbaar is voor stichting SBB om de beschikbaarheid van kwalitatief goede stages te borgen cumulatief aan de eerder aangekondigde €20 miljoen die wordt toegekend aan de SBB als gevolg de maatregel om te bezuinigen op de kenniscentra, waarbij €80 miljoen wordt bezuinigd op het totale bedrag van €100 miljoen, zoals aangekondigd in het regeerakkoord?

In overleg met de sector is ervoor gekozen om vanaf 2016 een klein deel (€ 20 miljoen) van de investeringsmiddelen mbo (€ 250 miljoen) over te hevelen naar SBB voor de uitvoering van de wettelijke taken die nu bij de kenniscentra zijn belegd. Na realisatie van het regeerakkoord ontvangt SBB voor de uitvoering

¹⁸ Kamerstukken II, 2013-2014, 31524 nr.188

van de wettelijke taken een structureel bedrag van ruim € 50 miljoen. Zie ook het antwoord op vraag 70.

- 70 Is het waar dat de SBB per 2016 in totaal €40 miljoen krijgt voor de borging van kwalitatief goede stages, namelijk €20 miljoen zoals hier aangekondigd, en €20 miljoen die overblijft na de bezuiniging van €80 miljoen op een bedrag van €100 miljoen als gevolg het samenvoegen van kenniscentra?

Nee, dat is niet helemaal juist. In 2013 ontvingen de kenniscentra (inclusief het kenniscentrum voor groen onderwijs) voor de uitvoering van de wettelijke taken ruim € 113 miljoen. In het regeerakkoord (2012) is een bezuiniging op de kenniscentra opgenomen van € 40 mln in 2015 en € 80 mln structureel vanaf 2016. Met het aanvullende bedrag van € 20 miljoen vanaf 2016 ontstaat er voor de uitvoering van de wettelijke taken structureel een budget van ruim € 50 miljoen.

Bijlage 1

MBO: regeerakkoord Rutte II, begrotingsafspraken 2014 en NOA								
	<i>bedragen incl. groen onderwijs (€ 1 miljoen)</i>							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
MBO kwaliteitsafspraken	0	0	56	155	230	230	230	230
Herstructurering taken kenniscentra/SBB	0	0	0	20	20	20	20	20
Totaal intensiveringen mbo regeerakkoord Rutte II	0	0	56	175	250	250	250	250
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Minder opleidingen en macrodoelmatigheid mbo	0	0	0	0	-60	-80	-100	-120
Samenvoegen kenniscentra mbo	0	0	-40	-80	-80	-80	-80	-80
Subsidietaakstelling	0	-14	-25	-26	-27	-27	-27	-27
Totaal ombuigingen mbo regeerakkoord Rutte II	0	-14	-65	-106	-167	-187	-207	-227
Saldo regeerakkoord Rutte II	0	-14	-9	69	83	63	43	23
<i>afschaffen WVA, omzetten in subsidieregeling*</i>	0	209	209	209	209	209	209	209
<i>afschaffen WVA, omzetten in subsidieregeling*</i>	0	-409	-414	-423	-436	-436	-436	-436
	<i>bedragen incl. groen onderwijs (€ 1 miljoen)</i>							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Aanvullende middelen NOA **	0	5	0	0	0	0	0	0
Incidentele loonruimte 2014	0	0	0	10	5	0	0	0
Prijsbijstelling tranche 2013	0	28	28	28	28	28	28	28
Totaal Nationaal Onderwijsakkoord (NOA)	0	33	28	38	33	28	28	28
	<i>bedragen incl. groen onderwijs (€ 1 miljoen)</i>							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Betere leraren en schoolleiders in PO,VO,MBO	0	0	80	80	100	100	100	100
Conciërges en klassenassistenten	0	0	50	50	50	50	50	50
Passend onderwijs (uitvoering motie Voordewind-Ypma)	0	0	15	50	50	50	50	50
Extra onderwijstijd PO,VO,MBO (Zomerscholen schakelklassen)	0	0	25	25	25	25	25	25
MBO praktijk/techniek	0	0	100	100	100	100	100	100
Onderzoek en innovatie	0	0	100	100	100	100	100	100
Kleine scholen (incidentele middelen)	0	0	20	20	0	0	0	0
Lumpsum (PO/VO/MBO/HO) ***	48	0	260	175	175	175	175	175
Subtotaal onderwijskwaliteit en innovatie	48	0	650	600	600	600	600	600
Gratis schoolboeken	0	0	247	187	187	185	185	185
Publieke omroep	0	0	0	50	50	50	50	50
Totaal begrotingsafspraken 2014 ****	48	0	897	837	837	835	835	835
* Deze middelen zijn grotendeels gekoppeld aan het mbo								
** Deze middelen worden uitgekeerd indien er een cao voor mbo-sector wordt afgesloten voor 1 juni 2014								
*** Lumpsum voor het jaar 2013 betreft alleen het aandeel mbo van € 650 miljoen								
**** Voor deze bedragen vanaf 2015 is nog geen nadere verdeling per sector bekend								